

שיעורו השבועי של

מו"ר הרב שמעון כהן שליט"א

מפי כהן

ספר יהושע

פרקה

פסח ומילה בשערי הכניסה לארץ ישראל

ראשי פרקים:

מצוות מילה ומצוות הפסח ◊ ברית האהבה וברית הארץ ◊ שלושה יסודות - תורה, ברית ופסח
אמונה, ארץ ישראל, מילה ושבט ◊ הכל ענין אחד ◊ מצוות מילה - השער לגאולה ◊ ברית המילה
מבדילה בין ישראל לעמים ◊ דם פסח ודם מילה ◊ מול את בני ישראל שנית ◊ המפגש עם מלאך ה'

יהושע אל פניו ארצה וישתחו ויאמר לו מה אדני מדבר אל עבדו: ויאמר שר צבא ה' אל יהושע של נעלך מעל רגלך כי המקום אשר אתה עמד עליו קדש הוא ויעש יהושע כן.

מצוות מילה ומצוות הפסח

פרקנו עוסק בהקרבת הפסח בפעם הראשונה בארץ ישראל, ובמצוות המילה הקשורה בקשר אמיץ למצוות הפסח. ולא בכדי קוראים פסוקים אלו בהפטרת חג ראשון של פסח.

בפשטות, הטעם לסמיכות בין מצוות המילה למצוות הפסח הוא, שכדי לקיים את מצוות הפסח צריך להיות נימולים, ולכן הזדרזו לקיים מצוות מילה לפני זמן הקרבת הפסח. אך דומה כי מלבד רצונם להיות ראויים לפסח, קיים קשר מהותי בין מצוות מילה למצוות הפסח כפי שנראה להלן.

בי"ד בניסן יצאנו ממצרים, וכעת אנו נמצאים ארבעים שנה אחרי, צפויים להיכנס סוף סוף לארץ ישראל, ולקראת הכניסה אנו מצויים בשתי מצוות - מצוות מילה ומצוות הפסח.

ברית האהבה וברית הארץ

הפעם הראשונה שבה נצטוונו ללכת לארץ ישראל היתה בפרשת לך לך, בזמן אברהם אבינו, ויאמר ה' אל אברם לך לך מארץך וממולדתך ומבית אביך אל הארץ אשר אראך¹, ובסוף אותה פרשה, לא בכדי, מוזכרת מצוות המילה, וכך נאמר: ויהי אברם בן תשעים שנה וישמע שנים וירא ה' אל אברם ויאמר אליו אני אל שדי התהלך לפני והיה תמים: ואתנה בריתי ביני ובינך וארבה אותך במאד מאד... ויאמר אלקים אל אברהם ואתה את בריתי תשמר אתה וזרעך אחריך לדתם: זאת בריתי אשר תשמרו ביני וביניכם ובין זרעך אחריך המול לכם כל זכר: ונמלתם את בשר ערלתכם והיה לאות ברית ביני וביניכם: ובין

פרקה

פחד הגויים מהעם

"ויהי כשמע כל מלכי האמרי אשר בעבר הירדן ימה וכל מלכי הכנעני אשר על הים את אשר הוביש ה' את מי הירדן מפני בני ישראל עד עברנו עברם וימס לבבם ולא היה בם עוד רוח מפני בני ישראל".

מילת הילודים במדבר

"בעת ההיא אמר ה' אל יהושע עשה לך חרבות צרים ושוב מל את בני ישראל שנית: ויעש לו יהושע חרבות צרים וימל את בני ישראל אל גבעת הערלות: וזה הדבר אשר מל יהושע כל העם היצא ממצרים הזכרים כל אנשי המלחמה מתו במדבר בדרך בצאתם ממצרים: כי מלים היו כל העם היצאים וכל העם הילדים במדבר בדרך בצאתם ממצרים לא מלו: כי ארבעים שנה הלכו בני ישראל במדבר עד תם כל הגוי אנשי המלחמה היצאים ממצרים אשר לא שמעו בקול ה' אשר נשבע ה' להם לבלתי הראותם את הארץ אשר נשבע ה' לאבותם לתת לנו ארץ זבת חלב ודבש: ואת בגיהם הקים תחתם אתם מל יהושע כי ערלים היו כי לא מלו אותם בדרך: ויהי כאשר תמו כל הגוי להמול וישבו תחתם במחנה עד חיותם".

הקרבת הפסח והעומר ושביתת המן

"ויאמר ה' אל יהושע היום גלותי את חרפת מצרים מעליכם ויקרא שם המקום ההוא גלגל עד היום הזה: ויחנו בני ישראל בגלגל ויעשו את הפסח בארבעה עשר יום לחדש בערב בערבות יריחו: ויאכלו מעבור הארץ ממחרת הפסח מצות וקלוי בעצם היום הזה: וישבת המן ממחרת באכלם מעבור הארץ ולא היה עוד לבני ישראל מן ויאכלו מתבואת ארץ כנען בשנה ההיא".

התגלות מלאך ה' ליהושע

"ויהי בהיות יהושע ביריחו וישא עיניו וירא והנה איש עמד לנגדו וחרבו שלופה בידו וילך יהושע אליו ויאמר לו הלנו אתה אם לצרינו: ויאמר לא כי אני שר צבא ה' עתה באתי ויפל

¹ בראשית יב, א.

אברהם הלוודיע את מציאות ה' בעולם, "ואת הנפש אשר עשו בחרן" - ...אברהם היה מגייר את האנשים ושרה מגיירת את הנשים⁸, מכאן מתחילות אלפים שנות תורה. ועל כך קשה: הלא עדיין לא ניתנה תורה, קבלת התורה תהיה בעוד חמש מאות שנה, בשנת אלפים ארבע מאות ארבעים ושמונה, אם כן איזו מן תורה היתה אצל אברהם אבינו?

שאלה זו שואלים חז"ל⁹, ומשיבים:

"ומהיכן למד אברהם את התורה? רבן שמעון אומר: נעשו שתי כליותיו כשתי כדים¹⁰ של מים והיו נובעות תורה. ומנין שכן הוא? שנאמר: 'אף לילות יסרוני' וגו' (תהלים טז, ז).

רבי לוי אומר: מעצמו למד תורה, שנאמר: 'מדרכיו ישבע סוג לב ומעליו איש טוב' (משלי יד, יד).

רבי יונתן שר הכירה אומר: אפילו עירובי תבשילין היה אברהם יודע, שנאמר: 'עקב אשר שמע אברהם' וגו' (בראשית כו, ה).

מחלוקת משולשת: לפי רשב"י נעשו שתי כליותיו כשתי כדים של מים והיו נובעות תורה, לפי רבי לוי מעצמו למד תורה, ולפי רבי יונתן שר הבירה, אפילו עירובי תבשילים ידע אברהם.

אברהם אבינו מפגיש אותנו עם שלושה יסודות - תורה, ברית מילה ופסח - וכל אלה מהווים הקדמה לנחלת ארץ ישראל.

אמונה, ארץ ישראל, מילה ושבת

כדי לזכות להיכנס לארץ ישראל, עלינו להיות חמושים ביסודות הדת, וכך אומרים חז"ל¹¹ במדרש:

"ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגוריך", רבי יודן אומר: ...אם מקבלים בניך אלקותי - אני אהיה להם לאלוק ולפטרון, ואם לאו - לא אהיה להם לאלוק ולפטרון.

אם נכנסין בניך לארץ - הן מקבלין אלקותי, ואם לאו - אינם מקבלים.

אם מקיימין בניך את המילה - הן נכנסים לארץ, ואם לאו - אין נכנסים לארץ.

אם מקבלים בניך את השבת - הם נכנסין לארץ, ואם לאו - אינם נכנסין.

אמונה, ארץ ישראל, ברית מילה ושבת, הם הבסיס להשראת שכינתו יתברך עלינו.

האם קיים קשר בין הדברים? מובן הדבר, שרק בארץ ישראל ניתן לקיים מצוות התלויות בארץ, ומובן שדווקא בה ניתן לבנות את בית המקדש, אבל מדוע האמונה בה' תלויה בארץ ישראל?

שְׁמַנְתָּ יָמִים? מוֹל לָכֶם כָּל זָכָר לְדַרְתֵּיכֶם יְלִיד בְּיַת וּמִקְנֵת כֶּסֶף מִכֹּל בֶּן זָכָר אֲשֶׁר לֹא מִזְרָעָךְ הוּא: הַמּוֹל יְמוֹל יְלִיד בְּיַתְךָ וּמִקְנֵת כֶּסֶף וְהִיָּתָה בְרִיתִי בְּבִשְׂרְכֶם לְבְרִית עוֹלָם: וְעָרַל זָכָר אֲשֶׁר לֹא יְמוֹל אֶת בְּשָׂרוֹ עָרְלָתוֹ וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהוּא מֵעַמִּי אֶת בְּרִיתִי הַפְּרִי². וכתב רש"י³:

"ואתנה בריתי - ברית של אהבה וברית הארץ להורישנה לך על ידי מצוה זו".

ברית האהבה וברית הארץ הן ברית אחת⁴, כי עיקר האהבה בין ה' לישראל מתגלה "בהיותנו על ארצנו הקדושה". ברית המילה משמעותה אהבת ה' לישראל, וביטוי לאהבה זו הוא הבטחת ה' לתת לנו את ארץ ישראל - על שתי הבטחות אלו נכרתה הברית.

שלושה יסודות - תורה, ברית ופסח

בתחילת פרשת וירא אנו פוגשים פעם נוספת את החיבור שבין מצוות המילה למצוות הפסח. ביום השלישי למילתו, בשעה שכאב המילה רב ביותר, הוציא הקב"ה חמה מנרתיקה והביא חום גדול על העולם, כדי למנוע מאברהם את הטרחה שבהכנסת אורחים, על ידי שלא נמצאו עוברי אורח באותו היום. אלא שאברהם בהיותו אוהב חסד ורודף חסד, הצטער על כך שלא היו אורחים באים, וישב בפתח האוהל לראות אולי בכל זאת ימצאו שם עוברים ושבבים. ולפי שראוהו הקב"ה מצטער, שלח לו שלושה מלאכים בדמות אנשים. אברהם רץ לקראתם כדי להזמין לביתו, למרות גילו וחליו, ולפי המדרש⁵ אותו היום פסח היה, ובאותו היום נתבשרו כי בעוד שנה בדיוק יזכו לחבוק בן, "למועד אשוב אליך כעת חַיָּה וְלִשְׁרָה בְּנִי"⁶, וכך כתב הרא"ם:

"משמע דהא דקאמר ליה לאברהם הקדוש ברוך הוא באותו יום עצמו 'למועד אשוב אליך' פסח היה, והוא הוא היום עצמו שאמר לו לאברהם ביום מילתו 'אשר תלד לך שרה למועד הזה בשנה האחרת' שהיה בפסח, שהרי בפסח נולד יצחק".

בי"ד בניסן ישנה סגולה מיוחדת. לא המציאות מייקרת את הזמן אלא הזמן מייקר את המציאות, ומייצר אירועים שמביאים לידי ביטוי את העוצמה שביום. בעשור לחודש התגלתה גבורתם של ישראל, כאשר משכו ולקחו את אלילי מצרים ללא מורא ופחד והביאו אותם לשחיטה, וכעבור ארבעים שנה בדיוק היתה העליה מן הירדן לקראת כיבוש ארץ ישראל מידי עמי כנען.

מלבד המילה והפסח, דמותו של אברהם אבינו ספוגה בתורה. הגמרא במסכת סנהדרין⁷ אומרת, שהעולם הזה מורכב מששת אלפים שנה - אלפים שנות תוהו, אלפים שנות תורה ואלפים שנות משיח. מאדם הראשון עד לידתו של אברהם אבינו עברו אלף תשע מאות ארבעים ושמונה שנה, וכשאברהם אבינו הגיע לגיל חמישים ושתיים הושלמו אלפים שנות התוהו. מאז מתחיל

² בראשית יז, א-ד.

³ רש"י בראשית יז, ב.

⁴ משכיל לדוד שם; שפתי חכמים שם אות ה; באר יצחק שם.

⁵ ראה סדר עולם פרק ה.

⁶ בראשית יח, יד.

⁷ סנהדרין צז ע"א.

⁸ בראשית רבה לט, יד.

⁹ בראשית רבה צה, ג.

¹⁰ במקום אחר במדרש (בראשית רבה סא, א) יש נוסח דומה: "זימן לו הקדוש ברוך הוא שתי כליותיו כמין שני רבנים והיו נובעות ומלמדות אותו תורה וחכמה".

¹¹ בראשית רבה מו, ט.

והרג איש מצרי שהיכה איש עברי, וַיִּקַּח מֹשֶׁה אֶת אִשְׁתּוֹ וְאֶת בְּנָיו וַיִּרְכָּבֵם עַל הַחֲמֹר וַיָּשֶׁב אֶרְצָה מִצְרָיִם.¹⁷

משה רבנו יצא למצרים עם בני ביתו בשליחות ראשונה מאלקי ישראל לגאול את עמו מעבדות לחרות, ובתוכם בנו שנולד זה עתה וטרם נישא, והנה: "וַיְהִי בַדֶּרֶךְ בְּמִלּוֹן וַיִּפְגְּשׂוּהוּ ה' וַיִּבְקֹשׁ הֶמְיָתוֹ"¹⁸, על שהתרשל במקצת במצוות מילה. הרי לנו שה'ערה' מעכבת את כל הקשור בהבטחת הברית בין ה' לישראל, ולעומתה ה'מילה' היא השער להבטחת הברית ולגאולתם של ישראל.

ברית המילה מבדילה בין ישראל לעמים

חז"ל¹⁹ מספרים, שכשאברהם אבינו הצטווה לעשות ברית מילה, הוא התלבט והלך להתייעץ עם חבריו, ענר אשכול וממרא. מצד אחד יש כאן ציווי אלקי מפורש, ומצד שני כל עניינו של אברהם זה לקרוא בשם ה' ולרומם את העולם. אם יעשה ברית כמצוות ה', הוא יתנתק מהעולם וכל המפעל האדיר שלו ילך לאבדון, אף אחד לא ישמע לו, אף אחד לא יהיה אתו, ושם שמים יתחלל ח"ו. כך הרהר אברהם בליבו, עד שבא ממרא ואמר לו להקשיב לציווי האלקי ולעשות ברית מילה. כך היה הרצון האלקי, שאברהם יתנתק מסביבת עובדי האלילים ויסלול דרך חדשה.

ברית המילה מעמידה אותנו על שורש האמונה ומבדילה בין ישראל לעמים. לעם ישראל יש תפקיד, להקים תרבות חדשה בעולם, תרבות של אמונה, אשר ביסודה עומדות מצוות המילה החוקקת בבשרנו חותם אות ברית קודש וקושרת בינינו ובין ריבוננו של עולם, ויחד אתה מצוות הפסח, המורה על סילוק כל אמונה אחרת מלבד האמונה בה' אלקי ישראל, וזאת על ידי שחיטת אלהי מצרים ללא מורא ופחד.

דם פסח ודם מילה

המהר"ל מפראג²⁰ מברר מה ייחודן של שתי מצוות אלו, ואלה דבריו:

"דם פסח ודם מילה. דווקא אלו שני דמים נתן הקדוש ברוך הוא לגאול את ישראל בהם, כי מתחילה היו ישראל עבדים לפרעה - ובשביל המילה היו עבדים להקב"ה, שהרי מפרשים טעם המילה מפני שהוא אות באדם שהוא רשום להיות עבד להקב"ה, שכל עבד צריך שיהיה לו חותם עבדות, כדתנן במסכת שבת (נח ע"א): אין עבד יוצא בחותם שלו בשבת, עיין התם. וזהו שאנו אומרים יוצל ברידתך שחתמת בבשרינו' (בברכת המזון)".

ברית המילה היא "חותם באות ברית קודש"²¹. כשם שאדם מקפיד לציין שם על חפציו, כך ריבוננו של עולם חוקק בנו סימן.

ועוד: מה הקשר בין מצוות ברית מילה ומצוות השבת לארץ ישראל?

ממשיך המדרש:

"רבי ברכיה ורבי חלבו בשם רבי אבון בן רבי יוסי: כתיב, 'זוה הדבר אשר מל יהושע', דבר אמר להם יהושע ומלך. אמר להם: מה אתם סבורין שאתם נכנסין לארץ ערלים, כך אמר הקדוש ברוך הוא לאברהם אבינו, 'ונתתי לך ולזרעך אחריו' וגו', על מנת 'וזאתה את בריתי תשמור'".

הכניסה לארץ ישראל תלויה בשמירת הברית בין ישראל לבין אביהם שבשמים. כדי לשכון בארץ ישראל דרושה אמונה, "שָׁכַן אֶרֶץ וַיְרַעַה אֱמוּנָה"¹², ומי שלא גר בארץ ישראל "דומה כמי שאין לו אלוה"¹³.

הכל ענין אחד

אברהם אבינו הוא "עמודו של עולם". בתחילת הלכות עבודה זרה¹⁴ מגולל הרמב"ם את תולדות התפתחות האמונות והעדויות, וזו לשונו:

"...ועל דרך זה היה העולם הולך ומתגלגל עד שנולד עמודו של עולם והוא אברהם אבינו. כיון שנגמל איתן זה התחיל לשרוט בדעתו והוא קטן והתחיל לחשוב ביום ובלילה... עד שהשיג דרך האמת והבין קו הצדק מתבוננתו הנכונה, וידע שיש שם אלוה אחד והוא מנהיג הגלגל והוא ברא הכל ואין בכל הנמצא אלוה חוץ ממנו, וידע שכל העולם טועים...".

אברהם אבינו הוא שורש האמונה, "וַיְהִי אֵת הַיְהוָה בְּה' וַיִּחְשְׁבֶהָ לוֹ צְדָקָה"¹⁵, ועל ידו מתחדשות גם מצוות המילה ומצוות ההליכה לארץ ישראל. יש כאן ענין אחד, מהלך אחד, ובכללו מצוות הפסח, שכן 'דם הפסח' ו'דם המילה' נתערבו זה בזה, כמבואר בחז"ל¹⁶:

"...נתכנסו כל ישראל אצל משה, אמרו לו: בבקשה ממך האכילנו מפסחך, מפני שהיו עייפים מן הריח. היה אומר הקב"ה: אם אין אתם נימולין אין אתם אוכלין, שנאמר: 'ויאמר ה' אל משה ואל אהרן זאת חקת הפסח' וגו' (שמות יב, סג-מה). מיד נתנו עצמן ומלו, ונתערב דם הפסח בדם המילה והקב"ה עובר ונוטל כל אחד ואחד, ומנשקו ומברכו, שנאמר: 'זאעבר עליך ואראך מתבוססת בדמיך'".

מצוות מילה – השער לגאולה

סיפור קצר מספרת לנו התורה בתחילת ספר שמות, כשגגה שהיתה בדרך מקרה, אולם זמנו וענינו מעידים, כי מקרה זה בא ללמד הרבה. משה רבנו לקח את אשתו ואת בניו, הרכיבם על החמור, ושב יחד אתם לארץ מצרים שממנה נס על נפשו לאחר

¹² תהלים לז, ג.

¹³ כתובות קי ע"ב.

¹⁴ רמב"ם הלכות עבודה זרה א, ב-ג.

¹⁵ בראשית טו, ו.

¹⁶ שמות רבה יט, ה.

¹⁷ שמות ד, כ.

¹⁸ שמות ד, כד.

¹⁹ בראשית רבה מב, ח.

²⁰ גור אריה שמות יב, ו.

²¹ נוסח ברכת המילה.

במצרים יש עבודה זרה ופריצות של עריות, ועל ידי מצוות המילה קבעו ישראל בבשרם את הברית עם ה' אלקיהם תוך החלשת כח התאוה.

המפגש עם מלאך ה'

בשערי הכניסה לארץ ישראל נערכת בדיקה ביטחונית-רוחנית, הנוגעת לשלמות האמונה ושלמות חותם הברית של כל אחד מישראל, וכהמשך לזה בא המפגש עם מלאך ה', וכך נאמר:

"וַיְהִי בַּהֲיִיּוֹת יְהוֹשֻׁעַ בִּירִיחוֹ וַיֵּשָׂא עֵינָיו וַיֵּרָא וְהִנֵּה אִישׁ עֹמֵד לְנֶגְדוֹ וְחַרְבּוֹ שְׁלֹפָה בְּיָדוֹ וַיִּלְךְ יְהוֹשֻׁעַ אֵלָיו וַיֹּאמֶר לוֹ הֲלֹנָה אַתָּה אִם לְצָרִינוּ: וַיֹּאמֶר לֹא כִי אֲנִי שָׂר צָבָא ה' עִתָּה בְּאֵתִי וַיִּפֹּל יְהוֹשֻׁעַ אֶל פְּנֵי אֶרְצָה וַיִּשְׁתַּחוּ וַיֹּאמֶר לוֹ מָה אֲדֹנִי מְדַבֵּר אֵל עֶבְדוֹ: וַיֹּאמֶר שָׂר צָבָא ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ שֶׁל נֶעֱלֶךְ מֵעַל רִגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קָדֵשׁ הוּא וַיַּעַשׂ יְהוֹשֻׁעַ כֵּן"²⁸.

הגמרא **במגילה**²⁹ מבארת, שהמלאך בא להוכיח את יהושע על כך שלקראת כיבוש יריחו היה לילה אחד שהיה בו ביטול תורה: 'עתה באתי', על ביטול תורה באתי! הלילה הוא לא זמן מלחמה, הייתם צריכים לשוב למחנה ולעסוק בתורה ולא לעמוד במקום המצור. אדמת ארץ ישראל היא אדמת קודש, ויש לנהוג בה במשנה זהירות ולהימנע מכל ביטול תורה.

לאחר שהסירו בני ישראל את ערלת בשרם וערלת ליבם, נצטוו יהושע להסיר את 'ערלת רגליו' ולחלוץ את מנעליו. בארץ ישראל אין חציצה בין שיעור הקומה הרוחני של האדם לבין כלי המעשה. הארץ קדושה, ומי שדר בה מתקדש בקדושתה.

בכל תקופת המדבר הנהגת בני ישראל היתה אלקית, "שִׁמְלֶתְךָ לֹא בְּלֶתָה מֵעֲלֶיךָ וְרִגְלֶךָ לֹא בְּצִקָּה"³⁰, ולכן טענו המרגלים: "רְחִצְתִּי אֶת רִגְלֵי אֵיכָכָה אֶטְנַפֵּם"³¹, אחרי המציאות הרוחנית המופלאה שליוותה אותנו במשך ארבעים שנות נדודינו במדבר כיצד אפשר להיכנס לארץ שמחייבת הפשלת שרוולים ועיסוק בעבודת אדמה?! זה מורכב, זה בלתי אפשרי!

והתשובה האלקית היא: "שֶׁל נֶעֱלֶךְ מֵעַל רִגְלֶךָ כִּי הַמָּקוֹם אֲשֶׁר אַתָּה עֹמֵד עָלָיו קָדֵשׁ הוּא".

בשערי ארץ ישראל, בני ישראל מסלקים את עורלת בשרם, שוחטים את אלהי מצרים ומתקדשים לפני ה'. וזהו נוסח ברכת הארץ שבברכת המזון: "נודה לך ה' אלקינו על שהנחלת לאבותינו ארץ חמדה, טובה ורחבה, ברית ותורה... ועל בריתך שחתמת בבשרנו, ועל תורתך שלימדנו, ועל חוקי רצונך שהודעתנו".

עד עתה היינו עבדים לפרעה, וכעת יצאנו מעבדות פרעה ואנו מתחילים להיות עבדים של הקב"ה.

"ובמילה לחוד לא סגי, כי העבד צריך שיהא עובד, ואם אינו עובד אין כאן עבדות, לכך נתן להם הפסח שהיא עבודה, דבכל מקום נקרא 'עבודה', דכתיב: 'מה העבודה הזאת לכם' (פסוק כו), ועוד נאמר: 'ועבדת את העבודה הזאת בחדש הזה' (שמות יג, ה)".

מלבד הסימן יש צורך במעשה שיביא לידי ביטוי את בעלותו של האדון החדש. אין להסתפק בכך שהעבד רשום בטאבו, עליו לגדור איזו פרצה שהתגלתה בגדר או לעדור מעט בגינת האדון. לכן מלבד הציווי על המילה מצווה הקב"ה על הפסח.

דם הפסח ודם המילה בונים באומה שתי קומות של קנין - קנין הגוף וקנין הנפש, תחילה אנו חותמים בבשרנו 'חותם אות ברית קודש' ובכך משעבדים את גופנו לקב"ה, ואחר כך נוטלים את הפסח ומקיימים בו את דבר ה', ובכך משעבדים גם את מחשבתנו לקב"ה.

מול את בני ישראל שנית

יהושע בן נון נצטווה למול את בני ישראל 'שנית', "בַּעַת הַהִיא אָמַר ה' אֶל יְהוֹשֻׁעַ עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צָרִים וְשׁוּב מִלְּמִלָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית"²². רש"י מביא לכך שני טעמים:

א. נאמר כאן 'שנית', להודיע שעתה זו פעם שניה שבה נקהלת העדה לשם קיום מצוות מילה בעם רב, קהל גדול יחד. ביציאת מצרים נימולו, וכעת, לקראת הכניסה לארץ ישראל, נימולו כל אותם שנולדו בתקופת המדבר.

בתקופת המדבר, אלו שנולדו במדבר לא נימולו כל זמן היותם במדבר עד שנכנסו לארץ, משני טעמים: משום חולשת הדרך, ומשום שלא נשבה להם רוח צפונית ולא היתה החמה שולטת²³, ואילו היו מלים לא היתה המילה מתרפאת יפה.

ב. מצוות המילה נחלקת לשני חלקים, עיקר המילה, וסוף המילה שהוא הפריעה, הפשלת הקרום שמתחת למילה תוך גילוי העטרה. הגמרא **ביבמות**²⁴ אומרת, שמצוות הפריעה לא ניתנה לאברהם אבינו אלא ליהושע, ולכן נאמר "עֲשֵׂה לְךָ חַרְבוֹת צָרִים וְשׁוּב מִלְּמִלָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל שְׁנִית", ללמד שיהושע השלים את מצוות המילה שהחלה בזמן יציאתם ממצרים.

לקראת הכניסה לארץ ישראל אנו מצווים להשלים את חותם הברית החקוק בבשרנו, שיהיה שלם בתכלית, כולל פריעה וללא יציצם המעכבים את המילה²⁵.

הרלב"ג²⁶ מבאר, שעל ידי מצוות המילה הסירו ישראל מעליהם את 'חרפת מצרים', "היום גְּלוֹתִי אֶת חַרְפַּת מִצְרַיִם מֵעַלְיֶיכֶם"²⁷.

²² יהושע ה, ב.

²³ ומבאר שם בגמרא, שלא נשבה להם רוח צפונית בשנות המדבר משני טעמים: משום שלא היו ראויים לכך לאחר שחטאו בעגל, וכדי שלא יתפזרו ענני הכבוד שהיו מקיפים את ישראל במדבר.

²⁴ יבמות ע"ב-ע"ב ע"א.

²⁵ ראה יבמות שם.

²⁶ רלב"ג יהושע ה, ט.

²⁷ יהושע ה, ט.

²⁸ יהושע ה, יג-טו.

²⁹ מגילה ג ע"א.

³⁰ דברים ח, ד.

³¹ שיר השירים ה, ג.